

El Protestantismo comparado con el Catolicismo, en sus relaciones con la civilizacion europea; • capp. 24 et 25, et respondenti not. 9 secundi voluminis, ubi ista de re ex professo tractat.

Quid, ac quo jure, de proposito in Hispania à Gotthorum tempore ad XVI usque sæculum actum fuerit, exponit G. Cardillus Villalpandeus *Commentario* de Tolet. Conciliis, cap. 57.

Consul. *Fori Judicum* lib. 12; tit. 1 et 2 *Fori Reg.*; leg. 5 tit. 5 *Partitæ I*, tit. 24, 25, 26 *Partitæ VII*; *Novissimæ Compilationis* leg. 1 tit. 1 lib. 1 (1 nempe ejusd. tit. ac lib. *Ordinam. Reg.*); necnon ipsius recentissimi cod. tit. 1, 2, 3 lib. 12; Constit. polit. Hisp. an. 1812 art. 12; Concordat. 1851 art. 1 et 5 (t. 1 pagg. 5, 6).

5. Quin etiam recta ratio non sinit, nobiscum versari homines, qui abhorrentes à veritate sententias sequuntur. Nam ex ea cognitum, comprehensumque animis habemus, esse dominatorem, et effectorem omnium, cuncta nutu regentem, præsentem, immortalem, ac præpotentem Deum, quem eo, quo decet, cultu prosequi debemus, et à quo quidquid credendum accepimus, veritatis habendum loco est. Non enim ipse falli, aut fallere quemquam potest. Quisquis igitur ab iis dissidet, quæ à Deo tradita, patefacta hominibus sunt, impius est, et veritati resistit; nec recta ratio errorem cum veritate confundi sinit, et cum iis, qui veritati adhærent, turmatim, atque commixtim vivere, qui alios deducere à veritate possunt (1).

(1) Pulchre Victorius Maria Costa de Arignano, Cardinalis, et Archiepiscopus Taurinensis, in egregia Synodo Diœcesana, quam nuper evulgavit, c. 2 p. 55, • Neque enim hominum societati, inquit, bene esse potest, nisi homines secundum rectam rationem vivant. Quid autem est rectam rationem sequi, nisi Dei voluntati, qui æterna, et summa ratio est, obtemperare, et juxta eam vivere?.

6. Neque alicui justa erroris excusatio est, aut quod in veritate hæret, aut quod eam non satis exploratam habet. Nam Deus, qui homines veritatem agnoscere, et sequi voluit, certa dedit signa, quibus eadem innotesceret. Quisquis hæc signa despicit, neque sedulo in veritatem inquirat, culpa non vacat; cum iis vero, qui prave sentiunt voluntate, et pervicacia sua, quæ potest esse recte sentientibus consuetudo, societas, similitudo religionis, morum, sententiarum, ex qua conjunctio societatis existit?

7. Quod si interdum mali gravioris metus, atque periculum expelli non sinit à civitate hæreticos, ceterosque similes, licet exlegi necessitati morem gerere, et obtemperare. Tunc autem hi homines in civitate retinentur; sed ita tamen retinendi sunt, ut

eorum error latius manare non possit, neque ceteri ex eorum societate detrimenti aliquid accipiant.

TITULUS VII.

DE LIBRIS IMPROBATE LECTIIONIS.

1. QUAM GRAVE EX PRAVORUM LIBRORUM LECTIIONE MALUM.—2. HORUM LIBRORUM LECTIO MERITO AB ECCLESIA VETITA.—3. CAUTIO IN EA RE HEBRÆORUM, ETHNICORUM, SECTARUM OMNIUM.—4. PRAVORUM LECTIO LIBRORUM AB ECCLESIA VETANDA EST.—5. AB ECCLESIA SPECIATIM NOTANDI SUNT LIBRI QUI LEGI NEQUEUNT.—6. DOCTRINA IN ALIQUO LIBRO AB ECCLESIA DAMNATA AB OMNIBUS DAMNANDA EST.—7. QUOMODO SUMMUS PONTIFEX PRAVOS LIBROS CONDEMNET?

1.

NON societas tantum, et consuetudo hæreticorum, eorumque omnium qui male de religione sentiunt, atque à veritate discrepant, sed etiam pravorum lectio librorum nobis vehementer obest, moresque vitiat, et à rectis vivendi, atque credendi regulis abducit. Itaque ut à perniciose refugimus societate, ita nobis abstinentum est à pravis libris, quorum præceptis imbui legendo possumus, atque ad eorum mores consuetudinemque deduci (1). Imo gravius est, quod ex pravis libris, quam quod ex pravo sermone accipimus, detrimentum. Nam quæ legimus altius quam quæ loquendo audivimus, hærent impressa animo, et difficiliter è memoria elabuntur.

(1) Adversus vetitam pravorum librorum lectionem multa scripsere Protestantes, aliquæ complures, quibus nulla religio est, quique ægre ferunt, eripi ex manibus hominum libros, à quibus ipsi in errorem deducantur. eorumque mores depraventur. Jacobus Laurentius an. 1719, Amstelædami dissertationem edidit *de Libris Gentilium, Judæorum, Turcarum, Patrum, Pontificiorum tolerandis, Protestantium vero prohibendis*. Daniel Francus sub disciplina Jacobi Thomasi an. 1666 exercitationem evulgavit *de Indicibus Papistarum expurgatoriis*, quam valde auctam an. 1684 iterum edidit Lipsiæ eum titulo: *Disquisitio academica de Papistarum indicibus librorum prohibitorum, et expurgatoriorum, in qua de numero, auctoribus, occasione, contentis, fine, et jure indicum illorum disseritur*. In eodem argumenti genere versati sunt Bernardus Von Sanden, ejus est *Exercitatio Theologica de indicibus librorum prohibitoriis, et expurgatoriis apud Pontificios*, Jonas Conradus Schramm, à quo edita est disputatio *de Librorum prohibitorum indicibus, horumque utilitate, et abusu*, Justus Henningius Bohemerus, ejus dissertatio *de Jure circa libros improbatæ lectionis* ad L. 4 §. 1 ff. Famil. ereisc. prodiit an. 1724. Halæ Magdeburgicæ, quam deinceps ipse Bohemerus inseruit *Juri Ecclesiastico* t. 4 l. 5 l. 7 de

Hæret. §. 67 ad 121, Christophorus Schoettgenius, qui Dresdæ evulgavit commentarios quinque, quorum tres sunt *de Indicibus librorum prohibitorum, et expurgandorum*, quartus *de Nævis literariis*, quintus *de Nævis politicis indicum prohibitorum, et expurgatoriorum*, præterea tractatum *de Expurgatione Pontificia librorum prohibitorum*. Est etiam Arnaldi opus, quod anno 1771 in Italicum sermonem conversum Venetiis prodiit, *delle Proibizioni de' libri*. In eodem luto hæsitant Voltairius, Auctor literarum Judaiæ earum, itemque Auctor libelli, cui titulus *Essai sur la liberté de produire ses sentimens, et aliique similes*, qui bellum religioni, bonisque moribus indixerunt. Ecclesiæ potestatem vetandi lectionem pravorum librorum, præter duos Protestantæ Danielem Colberum, et Andræam Kunadium, in discrimen revocare ausi sunt Paulus Sarpus, Febronius, et paucis ab hinc annis Camillus Manettus Antecessor Patavinus, cujus anno 1767 Venetiis editi *Avvertimenti politici istorici canonico-legali ai Principi Cristiani intorno all' uso della loro potestà sulle cose ecclesiastiche, è sacrè*; item auctor operis *La Chiesa è la repubblica dentro i loro limiti*. Sed de pravorum librorum merito vetita lectione, deque Ecclesiæ, et Romani Pontificis in eo negotio potestate solide, graviterque disseruerunt Gabriel Putherbeus *Theotimum si-ve libri tres de Expurgandis malis libris*, Jacobus Gretserus *de Jure, et modo prohibendi, expurgandi, et abolendi libros hæreticos, et noxios*, qui deinceps scripsit etiam hujus operis *Supplementum*, ac denique *Epimelium seu Auclarium ad opus, et supplementum de Jure, et modo*, quæ omnia extant tom. 15 operum ipsius Gretseri, quæ anno 1754 edita sunt Ratisbonæ; Theophilus Rainaudus *Erotemata de malis ac bonis libris, deque justa, aut injusta eorumdem confixione*, quod opus descriptum est inter cetera Raynaudi opera Lugduni edita an. 1665 tom. 11. Multa etiam, et præclara eadem de re collegit Joannes Baptista Branchius in egregio opere *de Libertate Ecclesiæ* t. 3 c. 26; multa item in medium allata sunt à Mariano Ruelio Carmelita, qui Arcadico nomine Gilasci Eutelidensis edidit Saggio dell' Istoria dell' Indice Romano de' libri proibiti, atque ab Alphonso de Linguoro Episcopo *de Justa prohibitione, et abolitione librorum nocue lectionis*. Sed omnium copiosissime, accuratissimeque totum hoc argumentum pertractavit Cl. Zaccaria, qui primum edidit dissertationem, quæ extat t. 3 Annal. literar. Ital. l. 1 c. 15, deinceps vero anno 1777 peculiare opus, cui titulus *Storia polemica delle proibizioni de' libri*. Habes hoc opere uno in conspectu positum quidquid ad justam nocuorum librorum prohibitionem, Ecclesiæque, et Romani Pontificis in ea re potestatem ostendendam, atque ad hæreticorum, aliorumque similium commenta refutanda pertinet. Videntur etiam Gauchatus Let. crit. t. 4 let. 41, Valsechius dei Fondamenti della Religione e dei fonti dell' empietà l. 3 par. 3 c. 5 et 4, et Cl. Marnichius ad auctor. opp. *Quid est Papa?* §. 22 t. 1 p. 504 et seq., à quibus eo de re multa sunt præclare ac solide animadversa.

2. Recte igitur, et sapienter Ecclesia, cujus est curare, ut cunctis sana religio, moresque integri sint, et omnis mali, atque erroris auferatur occasio, lectionem vetat librorum, quos rectis moribus, ac fidei integritati noxios esse animadvertit. Quin etiam ut omnis in re tam gravi damni suspicio et periculum arceatur, ne retineri quidem sinit eos libros, quos aliquis legere curiosus, atque imprudens, et à quibus infici errore potest. Qua in re

Ecclesia non tantum prospicit, et consulit saluti, atque utilitati Christianorum, sed etiam ab impetu, et furore perditorum hominum virtutes vindicat, et veritatem sanctissimæ religionis, quam si Dei filii esse volumus, venerari, diligere, vereri debemus. An non Ecclesiæ testimonio, et auctoritate tueri oportet sanctitatem, ac veritatem Religionis; an non merito censura notantur, qui eam odio habent, contemnunt, irrident (1)?

(1) Utrumque hoc argumentum late, et egregie persequitur Zaccaria l. c. 2 Dissert. 1 c. 1, 2, 5, ubi etiam recensentur libri, quorum lectio merito improbat.

3. Atque hic sane mos fuit Hebræorum (1), Ethnicorum (2), sectarum omnium (3), è medio tollere, atque etiam comburere libros, qui eorum religioni, bonisve moribus adversarentur. Nimirum recte omnes intelligebant, quantum religio, quantum mores, atque ipsa respublica caperet detrimenti ex lectione librorum, qui in omnium manibus impune, ac sine delectu versarentur. An non catholicis adhibenda erit cautio tam salutaris, tam necessaria, probata consensu Patrum (4), et Ecclesiæ disciplina (5), ne quis eorum abstrahatur à veritate, quæ tantum in Catholica Ecclesia est?

(1) Narrat Michael Glica 2 p. ann. p. 182 ed. Paris. 1660 in Byzant. histor. collect., qui Eusebium laudat, quod Ezechias rex libros aliquot, qui Salomoni tribuebantur, comburi jussit, ne forte populus ex eorum lectione in idolatriam raperetur. Sed quanta in librorum lectione cautio esset, et provisio Hebræorum, ostendit in primis agendi ratio, quæ in ipsis sacris Bibliis adhibebatur. Nimirum adolescentes, qui nondum trigesimum ætatis annum attigerant, uti scribit Hieronymus Proëm. in commen. ad Ezech. opp. t. 5 col. 3 ed. cit., aut potius ex vigesimo anno non excesserant, uti tradit Gregorius Nazianzenus Apolog. opp. t. 1 p. 21 ed. fol. 1690, legere non sinebant Genesim, quædam Ezechielis capita, et librum Cantic., quod etiam memoriæ prodidit Origenes Prologo in Cant. opp. t. 3 p. 26 ed. Paris. 1740; ne forte, ut inquit Auctor librorum *de Vit. contemplativ.*, qui olim Prospero tribuebantur, nunc Juliano Pomerio adscribuntur. l. 5 c. 6 n. 6 in Append. opp. 5 Prosperi p. 55 ed. Paris. 1711, hæc spiritualia, secundum carnem adhuc carnales acciperent, nec virtutes cogitarent, quas mulieres illæ (quarum scilicet in iis libris mentio est) significant, sed ipsas cogitando carnaliter deperirent; propterea consulto juniores legere sunt illa prohibiti, quæ sicut spiritualiter accepta vivificant, ita carnaliter intelligentibus ipsa carnalis intelligentia occasiones carnalis concupiscentiæ subministrat.

(2) Abderitem Protagoram, quod in principio libri sui sic posuerat, *de Diis neque ut sint, neque ut non sint, habeo dicere*, Atheniensium jussu urbe, atque agro exterminatum fuisse, librosque ejus in concione combustos, scribunt Cicero de Natur. Deor. l. 1 num. 23 opp. t. 2 p. 525 ed. Olive-

ti Genevæ 1745, et Lactantius de Ira c. 9 p. 142 t. 2 ed. Paris. 1748. Sed Romanorum in primis magna fuit cura, et sollicitudo removendi, tollendique libros, et cetera, quæ mores hominum depravare, eosque à religione avocare possent. Multa ejus rei monumenta sunt apud Livium lib. 25 c. 1 t. 5 p. 959 l. 59 c. 46 l. 40 c. 29 t. 5 pag. 550. et 490 ed. Drakenborchii Lugd. Batav. 145. Valerium Maximum l. 1 c. 1 t. 1 p. 25 ed. Torrenii Leidæ 1726. Suetonium in August. c. 51 n. 1 p. 225 t. 1 ed. Leovardiae 1714. Senecam Controv. præem. l. 5 t. 5 opp. p. 348 ed. Amst. 1682. Tacitum Anal. l. 4 n. 55 et l. 14 n. 50 p. 597 t. 1 et p. 755 t. 2 ed. Ven. 1708.

(3) Catholicorum libros ab Arianis, ac præsertim Gregorio Cappadoce Patriarcha Alexandrino, Genserico, et Unnerico Vandalorum Rege, ab Iconoclastis crematos fuisse, testantur Athanasius Encyclica ad Episcop. ab Ep. ad Orthodox. de perseq. excit. n. 5 opp. t. 1 p. 90 ed. Pat. 1777. Victor Vitenensis de Perseq. Vandal. l. 2 n. 12 p. 46 et l. 4 n. 2 p. 66 ap. Ruinart. Hist. Pers. Vand. ed. Paris. 1694. Theodorus Studites Ep. ad Patriarch. Alex. apud Baronium ad an. 817 n. 27 t. 15 Annal. p. 599 ed. Lucæ. Notum est, Lutherum corpus Juris Canonici igni tradidisse: quid actum ab Anabaptistis fuerit, narrat Sleidanus lib. 10: quid à Calvinianis, patet ex eorum synodo apud Schultingium lib. 9 Anaeris. pag. 51. Quin etiam Hæretici tollendos, removendosque curarunt aliorum hæreticorum, qui ex diversis sectis essent. Gaspar Radecherus Lutheranus ea de re libellum Vitembergæ edidit anno 1556, ut conficeret, à magistratu tollendos esse libros eorum omnium, qui Lutherani non essent, quem librum memorat Gretserus in Epimetr. seu Auctar. ad opus de Libr. nox. prohiben. c. 1. Revera Lutherani magnopere restiterunt Sacramentariorum libris, uti narrat Hospiniannus Hist. sacram. p. 41, itemque libris Zuinglianorum, et Calvinianorum, qua de re cum Calviniani quererentur, responsum ab illis est in Refut. orthodox. consens. p. 14: *jam quod conquærentur aliquibus in locis, libris Zuinglianorum, et Calvinianorum locum datum non esse; vel Theodosii, Valentiniani, et Marciani piissimorum Imperatorum exempla, qui ne quis Nestori, Eutycheis, et Apollinistarum libros describeret, aut legeret, edicerent. . . . nostrorum Principum pia mandata excusant.* Idem à Calvinianis adversus Lutheranorum libros factum est, quod multis collectis exemplis ostendit Zaccaria l. c. Dissert. 1 c. 7.

(4) Confer S. Dionysium Alexandrinum apud Eusebium Hist. l. 7 c. 7 p. 526 ed. Valesii Cantabrig. 1720 S. Hieronymum Ep. 84 et 107 col. 287 et 682 t. 1 ed. Vallarsii Veronæ, Theodorum Studit. lib. 11 Ep. 167 p. 658 ed. Paris. Sirmondi 1696.

(5) Cum Paulus divinum verbum Ephesi nunciaret, *nulli ex eis*, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, et combusserunt coram omnibus, uti scriptum est in Act. Apostol. XIX. Insigne hoc monumentum esse monet Gretserus de Jur. et minor. prohib. l. 1 c. 5, moris Ecclesiæ pravos eripiendi libros ex manibus Christianorum. Canon Apostolorum 52. 59 et 60, apud Coctelerium PP. Apost. t. 1 p. 430 ed. Amstelædami 1724, divulgari vetat *falso inscriptos impiorum libros*, itemque libros schismaticorum à S. Cypriano vetitos fuisse, constat ex ejus Epist. 45 p. 251 ed. Amstelæd. 1700 p. 128. Arit Thaliam à Patribus Concilii Nicæni condemnatam fuisse, scribunt Socrates Hist. lib. 1 c. 21 p. 40 ed. Valesii Cantabrig. 1720, et Nicephorus lib. 8 c. 18 p. 569 t. 1 ed. Paris. 1650, quod Patrum decretum ab omnibus observari jussit Constantinus edicto, quod memorat Sozomenus loc. cit., describit autem Socrates similiter *laudato loco*. Concilio Cartaginensi IV. apud Gratianum can. 1 dist. 57 cautum est, *ut Episcopus Gentilium libros non legat.*

hæreticorum aulem pro necessitate, et tempore. Quid dicam de Origenis libris? Eos sane pluries damnatos, lectionemque eorum vetitam fuisse; testantur Sozomenus Hist. l. 8 c. 14 p. 543, Socrates lib. 6 c. 9 p. 524 ed. cit., et Hieronymus l. 2 Contr. Rufin. n. 12 t. 2 col. 415 ed. cit. Confer etiam Africanæ Episcoporum literas contra Pelagii libros ad Innocentium I apud Coustantium Epist. Roman Pontific. col. 884, itæque literas PP. Concilii Ephesini contra libros Nestorii ad Theodosium, et Valentinianum Imperator. Act. l. t. 3 concil. col. 1102. Collect. Labbæi, præterea S. Leonem M. Ep. 15 ad Turibium c. 15 et 16 opp. t. 1 col. 706 ed. Ballerin. ubi in Hispaniis *in nullo lectionis usu haberi* jubet Priscillianistarum libros, atque apocryphas scripturas *non solum interdicens* esse pronunciat, *sed etiam penitus auferendas atque ignibus concremandas*; quod idem ipse Romæ fecerat adversus Manichæorum libros, sicuti narrat Prosper in Chronic. col. 749 ed. Paris. 1711. Mitto cetera, ne nimius sim. Tantum indicabo celebre decretum Gelasii Pontificis, quod pertinet ad exitum sæculi V., et quod vel unum ostendit, quanta jam esset ea ætate cura, et sollicitudo Sedis Apostolicæ, ne in Christianorum manibus versarentur libri, ex quibus ipsi damni aliquid accipere possent. De hoc decreto copiose disserit Zaccaria l. c. l. 1. Ep. 2, ubi etiam plura habes monumenta, quæ ad rem nostram pertinent. Videndi sunt etiam Binghamus Orig. eccles. l. 16 c. 2 §. 14 p. 405 seq. t. 7 ed. Halæ Magdeburg. 1761, et Mamachus ad auctor. op. Quid est Papa? ep. 3 §. 22 t. 1 p. 504 seq.

4. Jamvero quemadmodum leges, quibus pravorum lectio librorum interdicitur, huc spectant, ut omnibus sancta, integra, inviolata religio sit, damnumque arceatur, et periculum animarum, ita totum hoc negotium pertinet ad ecclesiasticam potestatem, cujus curam, diligentiamque desiderant sanctitas religionis atque animarum salus. Et quoniam religioni infertur injuria, animi imbuuntur erroribus, sive publice, sive privatim hi libri legantur, imo privata lectio, quæ fieri diligentius solet, plus affert detrimenti; idcirco utraque lectio vetanda est ab ea potestate, quæ homines deterreat ab iis, quæ in aperto, ac propatulo, quæque in occulto fiunt. Atqui tantum ecclesiastica potestas, quæ animis imperat, et eos pœna constringit, efficere potest, ut se homines ab iis abstineant, quæ non solum in luce, et conspectu omnium, sed etiam in abdito, atque in tenebris fugienda sunt.

5. Cunctos generatim libros, qui religioni, et moribus efficiunt, procul à nobis esse oportere, omnes facile intelligunt, quibus cordi religio, et integritas morum est. Sed nisi Ecclesiæ judicio constaret, quos specialim libros legere sine periculo liceat, quos contra fugere oporteat, cuncta essent incerta, et unius, alteriusve libidini commissa; ac sæpe quis imprudens, et ignarus libros legeret perniciosos, quos salutare putabat, erroresque combiberet, qui semel infixi animo, sæpe numquam depunantur. Quare Ecclesia designat libros religioni, bonisque moribus inimicos, hos legi, atque etiam relineri vetat, et pœnas

etiam addit, quæ animum affligunt, ut timor non ex hominum iudicio, quod facinoris occultatio fallit, sed ex peccati conscientia exoritur (1).

(1) Atque ita sane omni ætate observatum est, scilicet pravorum lectio librorum semper ab Ecclesia vetita est, uti paulo ante demonstravi not. 5, et latius ostendit Zaccaria l. c. Epoca 1 ad 7 et Dissert. 2. Quæ dum disputo, haud equidem inficio, etiam laicos Principes cavere suis legibus posse, ne quis legat, retineatve libros, qui adversantur iis rebus, quæ eorum curæ, potestati, administrationi commissæ sunt. Verum hæc leges sunt ad instar reliquarum legum civilium, quæ tantum pœnis temporalibus repugnantes coercent, quæque vim exserunt suam in ea regione, in qua conditæ sunt. Ecclesiæ tantum est vetare libros, qui religioni, bonoque spirituali adversantur, ejusque leges pœnas quoque irrogant spirituales, et ubique Christianos obstringunt. Quod si interdum à laico Principe vetiti sunt Hæreticorum libri, id quidem factum est, posteaquam illi Ecclesiæ iudicio vetiti jam, damnatique fuerant. Arii libros jam igni tradiderant Nicæni Patres, antequam eos Constantinus edicto proscriberet. Theodosius Jun., et Valentinianus Nestorii libros improbarunt; sed hi Synodo Ephesina *anathematizante, fuerunt condemnati*, ut inquit Liberatus Diaconus in Breviar. c. 10 p. 44 ed. Garnerii Paris. 1675. Confer S. Cælestinum Ep. 13 ad Nestorium n. 2 seq. col. 1115 seq. apud Constantium Epistolar. Roman. Pontific. et Epist. Joan. Antiocheni, quæ est 5 inter Cælestinianas n. 2 ibid. col. 1285. Similiter in Capitularibus Caroli M. l. 1 c. 73 apud Baluzium t. 4 col. 482 ed. Ven. 1772 quidam libri improbantur; sed antea simile à Zaccaria Pontifice decretum emissum fuerat, uti observat Pithœus Glossar. ad Capitular. verb. Tractatus catholici t. 2 col. 512. Ac ne omnia persequare, nonne Leo X. Lutheri libros condemnavit? Idem postea factum est à Carolo V., sed hic primum edicto monuit, ea *scripta esse à Summo Pontifice auctoritate sua Apostolica, ut præmittitur, damnata*. Theodosius primus cum seductus à Chrysaphio Monothelita fuisset (vide 5 P. Concil. Calced. c. 10 t. 4 Concil. Labbæi ed. Ven. eol. 1807). Theodoretus scripta nondum ab Ecclesia improbata damnavit; verum Chalcedonense Concilium, uti constat ex Act. 8. t. 4 Concil. col. 1522. Collect. Labbæi, nulla imperatorie legis habita ratione, Theodoretum absolvit, suæque Sedi restituit: deincepsque eandem legem Valentinianus, et Marcianus abrogarunt, declarantes, *quod injusta sententia nihil obsit Eusebio quoque et Theodoro, religiosis Episcopis, qui eadem lege continentur, quoniam non possunt sacerdotes constitutione damnari, quos synodicum ornat de conservata religione decretum*. Concilium Chalcedonense par. 5 c. 11 col. 1510 t. 4 c. collect. Quid? Noticon Zenonis, Ectesim Heraclii, ac Typum Constantis nonne semper Ecclesia despexit, atque rejecit? Sæpe etiam laici Principes gravissimas contra hæreticos edidit leges, verum rogatu Ecclesiæ, quæ civilibus quoque pœnis in hæreticos animadverti curavit, ut facilius eorum audacia coerceretur. Ita Imperatorum (Arcadii, et Honorii) *scripta, quæ de Alexandria, et Egypto Origenistas pelli jubent*, Hieronymo, ut ipse inquit contra Rufin. l. 2 c. 2 opp. t. 2 col. 468 ed. Vallarsii Veronæ, *suggestente, dictata sunt*. Hieronymus autem sine dubio hoc mandatum acceperat ab Anastasio I. P. qui illud Imperatorum edictum *responsa* tantum appellat Ep. 5 apud Labbæum t. 2. Concil. col. 1452. Ephesini Patres ad Theodosium, et Valentinianum Imperatores dedere literas, ut cunctos Nestorii libros comburi curaret. Concilium Ephesinum Act. 1 t. 5 cit. collect. col. 1102, atque Orientales

Episcopi Orthodoxi, et Archimandritæ Constantinopolitani, uti patet ex Concilio Constantinopolitano sub Menna habito ann. 536 t. 5 Conc. col. 1006 cit. collect., Agapitum P. rogarunt, ut à Justiniano contra Severi libros edictum impetraret.

6. Ecclesiastica autem potestas, à qua damnantur, improbanturque libri, ex quibus religio et mores detrimentum capiunt, est ipsa Ecclesia, et Summus Pontifex, Ecclesiæ caput (1). Alterutrius iudicio, et auctoritate opus est, ut omnes per totum Christianum orbem lege obstringantur, quodque ab iis editum est iudicium, neque falli, neque fallere quemquam potest. Quare sive aliquis damnatus error fuerit (2), sive definitum in libro errore inesse (3), sive speciatim, sive generalim, atque, ut ajunt, *in globo* proscripti errores fuerint (4); quidquid à Summo Pontifice, aut ab Ecclesia, sive sparsa per terrarum orbem universum, sive in Synodum congregata pronunciatum, sancitumque est, apud omnes veritatis loco esse debet. Episcopus etiam, ac provinciale Concilium damnat, legique vetat libros, quos noxios esse animadvertit; sed ejus leges circumscribuntur terminis diæceseos, aut provinciæ, in qua latæ sunt, et errori subesse possunt.

(1) Ne omnia colligam monumenta pontificiæ potestatis in damnandis, vetandisque libris religioni, bonisque moribus inimicis, quod operæ esset, descriptionisque longioris, quodque egregie præstitit Cl. Zaccaria libro indic. Pauca tantum indicabo, quibus cognitis, facile erit de ceteris judicare. III. sæc. ad Pontianum Pontificem libri Origenis missi fuerunt, ut damnarentur. Confer Constantium in Pontian. §. unic. n. 1 col. 116, et in Fabian. §. 1 n. 1 col. 117. Confer etiam Anastasium I. Ep. ad Joan. Hierosolimit. apud eundem Constantium Ep. Rom. Pontific. col. 726. Ad Innocentium I. Summum Pontificem, præstantissimi quinque Africæ Episcopi dedere literas, ut Pelagii librum condemnaret. *Anathemet ergo* (inquiunt illi apud Constantium Epist. Rom. Pontific. col. 884), *Pelagius scripta sua.... Aut si sua esse negat, aut scriptis suis ab inimicis suis dicit immissa, quæ sua esse negat, anathemet ea lamen, et damnet paterna exhortatione, et auctoritate Sanctimonie tuæ.... Si enim cognoverint (Pelagii socii) eundem librum, quem illius vel putant esse, vel norunt, Episcoporum catholicorum auctoritate, maxime Sanctitatis Tuæ, quam apud eum esse majoris ponderis non dubitarunt etc.* Librum Innocentius legit, et eum à quovis damnandum, atque calcandum Africanis Episcopis respondit apud Constantium l. c. col. 905. Leo I. Priscillianistarum libros non modo legi vetuit, sed etiam flammis tradi voluit Ep. 15 t. 2 opp. p. 694 ed. Ballerin. Ven. Plura quoque hæreticorum opera, jussu Gelasii I. apud Anastasium Bibliothec. in Gelas. t. 1 p. 167 n. 2 ed. Romæ 1724, et Symmachi apud eundem in Symmach. n. 5 p. 175, incendio conflagrarunt. Similia habes apud Gregorium M. l. 6. Ep. 66 opp. t. 2 col. 842 ed. Paris. 1705, quem in locum Monachi à Congregatione S. Mauri rectissime adnotarunt, *agnoscendam esse scilicet in Romanis Pontificibus libros ali-*